

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonė dėl pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl keitimosi informacija iš nuosprendžių registro (KOM (2004) 664 galutinis, 2004 m. spalio 13 d.)

(2005/C 58/03)

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS,

atsižvelgdamas į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 286 straipsnį,

atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, ypač į jos 8 straipsnį,

atsižvelgdamas į 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo,

atsižvelgdamas į 2000 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo, ypač į jo 41 straipsnį,

PRIĖMĖ ŠIĄ NUOMONĘ:

A. Įvadinė pastaba

1. Pasiūlymas paremtas Europos Sąjungos sutarties VI antraštine dalimi (trečiasis ramstis). Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas (EDAPP) pataria ne tik dėl pasiūlymų dėl teisės aktų Europos bendrijos steigimo sutarties srityje, bet ir dėl trečiojo ramsčio srities pasiūlymų. EDAPP bendroji užduotis yra užtikrinti, kad tvarkant asmens duomenis būtų gerbiamos pagrindinės teisės ir laisvės, o įvykdyti šią užduotį nelengva, jei bus pamiršta tokia svarbi sritis kaip trečiasis ramstis. Šios užduoties dalis yra akcentuoti asmenų apsaugos lygio vientisumą skirtinguose teisiniuose kontekstuose.

2. Pagal Reglamento (EB) Nr. 45/2001 28 straipsnio 2 dalį Komisija nekonsultavo EDAPP. Todėl jis pateikia šią nuomonę savo iniciatyva.

B. Pagrindiniai pasiūlymo elementai iš duomenų apsaugos perspektyvos

3. Šis pasiūlymas turi laiko apribojimus. Jis turėtų patenkinti nuostatų dėl keitimosi informacija skubų poreikį, kol bus įdiegta nauja keitimosi duomenimis sistema. Trumpai, jame yra dvi naujos nuostatos:

— 3 straipsnis numato savo iniciatyva teikiamą informaciją apie kitų valstybių narių (toms valstybėms narėms) piliečių teistumus.

— 4 straipsnis susijęs su keitimusi informacija apie apkaltinamuosius nuosprendžius, kai to prašoma.

Abi nuostatos kilusios iš Europos konvencijos dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose (Europos Taryba, 1959 m.) ir 2000 m. Konvencijos dėl valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose, kuri iki šiol neįsigaliojo. Pagrindinis naujas tekstas elementas yra tai, kad keitimasis informacija turėtų vykti per trumpą laikotarpį ir sistemingai. Be to, valstybės narės skiria centrinę instituciją.

4. Pasiūlymas pagrįstas skuba. Paaiškinamajame memorandume kaip netinkamai veikiančių esamų įstatymo nuostatų pavyzdys minimi keli konkretūs tragiški atvejai. Pirmiausia dabartinis įstatymas tik įpareigoja kartą per metus pranešti kitoms valstybėms narėms apie apkaltinamuosius nuosprendžius už nusikaltimus. Šiam pasiūlymui Taryba teikia ypatingą prioritetą. Pasiūlymas skirtas tarpiniam laikotarpiui; Komisija toliau kuria Europos duomenų apie teistumą registrą arba, galbūt, mažiau apimantį variantą: šio pasiūlymo paaiškinamajame memorandume minimas perėjimas prie valstybių narių keitimosi informacija kompiuterizuotos sistemos. Ateinančiais mėnesiais Komisija pateiks baltąją knygą. Liuksemburgas, Tarybai pirmininkaujanti valstybė narė, įvardina šį dalyką kaip prioritetą.

5. Pasiūlymo taikymo sritis yra plati. Jis neapsiriboja apkaltinamaisiais nuosprendžiais už konkrečius nusikaltimus. B priede pateikiamas sunkių nusikaltimų sąrašas, tačiau jis nėra ribotas ir kai kurios kategorijos šiame sąrašė yra gana neapibrėžtos (kaip antai, kelių eismo taisyklės). Be to, 1 straipsnio b punkte minima, kad šio pasiūlymo taikymo sritis apima ne tik teismo sprendimus, bet ir administracinių institucijų sprendimus. Tai reiškia, kad šio pasiūlymo taikymo sritis gerokai platesnė nei vien nusikalstamumo prevencija ir kova su juo, kaip paprastai yra suprantama.

Ši plati taikymo sritis turi būti įvertinta atsižvelgiant į valstybių narių įstatymų dėl nuosprendžių registrų esminius skirtumus. Šie skirtumai susiję su apkaltinamaisiais nuosprendžiais, kurie turi būti įtraukti į nuosprendžių registrus, šių apkaltinamųjų nuosprendžių laikymu registruose terminu ir nuosprendžių registrų informacija, teikiama trečiosioms šalims, bei tikslais, kuriais ši informacija gali būti teikiama. Trumpai, pasiūlymas numato keitimąsi informaciją bei informacijos koordinavimą nevienalytėje teisinėje aplinkoje.

6. Pasiūlyme yra straipsnis dėl duomenų apsaugos, kuriame yra tik nuostata dėl keitimosi duomenimis tikslų apribojimo, susijusio su keitimusi informacija apie apkaltinamuosius nuosprendžius, kai jos prašoma (kaip nurodyta 4 straipsnyje).

Duomenų gali būti prašoma baudžiamojo proceso ir kitais tikslais (pagal prašymą pateikusiosios valstybės teisė). Tokiu atveju valstybė, kuriai buvo pateiktas prašymas, gali apriboti keitimąsi informacija ir pareikalausti, kad prašymą pateikusioji valstybė informuotų ją apie šios informacijos panaudojimą. Šis pasiūlymas nesuteikia jokių kitų garantijų, kad bus tinkamai elgiamasi su duomenų subjektu.

Straipsnis dėl duomenų apsaugos netaikomas savo iniciatyva teikiamai informacijai apie apkaltinamuosius nuosprendžius (kaip nurodyta 3 straipsnyje), kurios panaudojimo tikslai dėl to yra neriboti.

C. Poveikio analizavimas

7. EDAPP išanalizavo šio pasiūlymo poveikį asmens teisių ir laisvių apsaugai tvarkant asmens duomenis. Atsižvelgiant į pasiūlymo pobūdį – jis turi laiko apribojimus ir svarbias, tačiau savaime ribotas pasekmes dabartiniam duomenų apsaugos lygiui – ši analizė yra greitos apžvalgos formos.

8. Dėl pasiūlymo poveikio apibūdinimo

— Poveikis esamam duomenų apsaugos lygiui yra ribotas, kadangi keitimasis nuosprendžių registro informacija jau yra numatytas tarptautiniame susitarime, kuris yra privalomas valstybėms narėms.

— Tačiau pasiūlymas peržengia esamos teisinės sistemos ribas, kadangi juo reikalaujama, kad keitimasis plataus masto informacija (apie atitinkamus nusikaltimus ir įskaitant administracinių institucijų sprendimus) vyktų greitai, ypač kiekvienoje valstybėje narėje įsteigiant centrinę instituciją.

— Nėra jokių garantijų, kad atskleidžiamai nuosprendžių registro informacijai visada bus taikomos nacionalinės teisės numatytos duomenų apsaugos priemonės.

— Tai yra ypač svarbu, kadangi šie asmens duomenys, susiję su duomenų subjekto kriminaline praeitimi, yra ypatingo pobūdžio. Šie duomenys nurodyti Direktyvos Nr. 95/46/EB 8 straipsnio 5 dalyje. Per platus nuosprendžių registro informacijos panaudojimas gali apsunkinti nuteistojo asmens socialinės reabilitacijos galimybes, kaip pripažįstama šio pasiūlymo 10 konstatuojamojoje dalyje.

9. Dėl suderinamumo su esama teisine duomenų apsaugos sistema

— Pasiūlymas taikomas sričiai, kuri yra už Direktyvos 95/46 taikymo srities ribų. Tačiau galioja Konvencija Nr. 108 ir kiti Europos Tarybos tarptautiniai susitarimai. Šis tekstas turi būti interpretuojamas atsižvelgiant į Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 8 straipsnį. Dėl šio pasiūlymo negali atsitikti taip, kad privatus asmuo netektų įstatymais įgyvendinamų teisių į duomenų apsaugą arba jos būtų netinkamai apribojamos.

— EDAPP nuomone, šio tikslo nėra pasiekta.

— Pasiūlyme nėra garantijų, kad asmens duomenis galės gauti tik specifines užduotis vykdantys asmenys ir tik tiek, kiek tai reikalinga piliečių saugumo tikslais. Nėra jokių apibrėžtų apribojimų asmens duomenų, kuriais keičiamasi, tvarkymui ir tolimesniam panaudojimui.

— Be to, duomenų apsaugos priemonės (kaip nurodyta 5 straipsnyje) netaikomos savo iniciatyva teikiamai informacijai apie apkaltinamuosius nuosprendžius.

— Negana to, šio pasiūlymo B priedas kelia abejones, ar duomenų subjektas turi teisę būti informuotas, kadangi susijusiam asmeniui gali būti pasirinktinai pateikiama forma ir susijusiam asmeniui pasirinktinai gali būti pateikiama ataskaita apie apkaltinamuosius nuosprendžius.

10. Dėl pasiūlymo kokybės

— Pasiūlymas parengtas aiškiai ir paprastai, kas savaime jau yra pasiekimas vertinant teisės akto kokybę (žr., pavyzdžiui, bendrąsias Bendrijos teisės aktų rengimo kokybės gaires, OL C 73, 1999 3 17, p. 1).

— Tačiau teisinė aplinka yra nevienalytė. Dėl esminių nacionalinių teisės aktų skirtumų būtinas Europos įstatymų leidžiamosios valdžios įsikišimas, kad būtų numatytas harmonizavimas, arba bent jau preciziškas koordinavimas, kaip abipusio pripažinimo sistema pagal apibrėžtus apribojimus, apsaugančius duomenų subjektų teises.

11. Dėl keitimosi nuosprendžių registrų informacija būtinybės ir proporcingumo

Viena vertus:

— Turi būti rastas pagrindimas keitimuisi asmens duomenimis, nes piliečiams reikia suteikti aukštą saugumo lygį laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje.

— Pasiūlymas turėtų patenkinti nuostatų dėl keitimosi informacija skubų poreikį, kol bus įdiegta nauja keitimosi duomenimis sistema. Jis sukuria valstybėms narėms teisinį įsipareigojimą nedelsiant keisti nuosprendžių registro informacija.

— Bendras interesas – nusikalstamumo prevencija ir kova su juo – tam tikromis aplinkybėmis ir esant tam tikroms sąlygoms gali pareikalauti, kad nuosprendžių registro informacija būtų teikiama trečiosioms šalims, nedalyvaujančioms baudžiamajame procese. Galima pagalvoti apie (būsimojus) darbdavius, kurie turi teisę gauti informaciją apie apkaltinamuosius nuosprendžius, kurie gali būti susiję su darbu, arba apie administracines institucijas, kurios renka informacija savo vardu.

Kita vertus:

— kaip minėta pirmiau, pasiūlymas turi poveikį duomenų apsaugai, pasiūlyme nėra jokių būtinų tinkamos duomenų apsaugos garantijų, atitinkančių esamą teisinę sistemą, ir pasiūlymas stokoja preciziškumo, kuris reikalingas nevienalytei teisei aplinkai.

— būtinybė sukurti papildomą teisinę priemonę yra susijusi tik su apkaltinamaisiais nuosprendžiais už tam tikrus sunkius nusikaltimus (o ne už visus B priede išvardintus nusikaltimus). Kitais atvejais nėra įrodymų, kad 1959 m. Europos konvencija dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose nėra pakankamai veiksminga.

— Be to, pasiūlymu spartinamas keitimasis nuosprendžių registro informacija neatlikus išsamaus pasekmių duomenų apsaugai įvertinimo. Todėl pasiūlymas nėra proporcingas.

D. Išvados

12. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, EDAPP pataria pasiūlyme dėl Tarybos sprendimo dėl keitimosi informacija iš nuosprendžių registro apsiriboti tik apkaltinamųjų nuosprendžių dėl tam tikrų sunkių nusikaltimų registrais. Be to, pasiūlyme turėtų būti aiškiai apibrėžtos duomenų subjekto apsaugos priemonės, kad atitiktų esamą duomenų apsaugos teisinę sistemą. Turi būti užtikrinta, kad bent jau 5 straipsnis taip pat būtų taikomas savo iniciatyva teikiamai informacijai apie apkaltinamuosius nuosprendžius, ir kad būtų taikomos nacionalinės teisės numatytos duomenų apsaugos priemonės.

13. Kuriant naują sistemą, kuri minima kaip Europos duomenų apie teistumą registras, būtinas išsamus pasekmių duomenų apsaugai įvertinimas.

Priimta Briuselyje, 2005 m. sausio 13 d.

Peter HUSTINX

*Europos duomenų apsaugos priežiūros
pareigūnas*
